

je sice třeba doporučení, tak ve sněmovně, senátě, mincovně, státní tiskárně atd., ale vychází se ochotně vstříci.

Studentské spolky pařížské nemají pro studium samo valného významu, majíce ráz spíše společenský. Francouzský student je totiž většinou bohat, ježto studium je značnými taxami omezeno jen na tyto vrstvy, takže kromě několika stipendií není o nějakých úlevách a zvláštních privilegiích řeči; stejně i na dráze a v divadlech. S tím souvisí dražota knih: našinec musí tedy všechny přednášky psáti, přes temperamentní přednes francouzského profesora, ale aspoň se lépe zapamatují!

Čeští studenti jsou spolu s Jihoslovany seskupeni kolem spolkové místnosti a čítárny v Institut d'Etudes Slaves, kde vedle bydlí prof. Ernest Denis, otcovsky laskavý ke všem. Mensy není: ubytování i stravování jsou věci jednotlivcovou, jež za pokoj dá dnes 80—100 fr., oběd a večere po 3.50 fr., snídaně 1 fr. Drží-li se vytyčených minim, potřebuje měsíčně celkem asi 400 fr., v čemž ovšem duševní potřeby nejsou zahrnuty. Ale každý rád vede samostatnou politiku šetrnosti, může-li se obohacovati nesčetnými dojmy ve vířivé symfonii „Města Světla“.

Jazykový zákon.

Na okraj knihy Dr. B. Brendlera.*)

Minulost nás jistě dobře poučí o důležitosti a obtížích jazykového zákona ve státě s obyvatelstvem národnostně nejednotným. Osud Rakouska, které si zahrávalo a jazykově utlačovalo velkou většinu neněmeckého obyvatelstva a nedovedlo pochopiti, že jazykové bezpráví jest stálou a nejpůsobivější silou a pohnutkou z utlačovaných a opovrhovaných způsobiti utiskovatelům věčné nepřátele, vtiskne docela odlišnou směrnicí zákonodárci, jež má harmonicky uspořádati poměry mezi národnostmi svého státu v zájmu celostátní prospěšnosti a pokroku. Dovedeme si proto úplně vysvětliti rozčilení a nájaty, jež zachvátilo politicky myslící občany naší republiky, když Národní Shromáždění bylo postaveno bezprostředně před „naši“ jazykovou otázkou, aby ji vyřešilo. A ovšem, záleželo na tom, aby konečné rozřešení nezavdalo příčin k nespokojenosti u příslušníků jiných národů. Národní Shromáždění, politicky rozvrstvené, nejen podle dělidel třídních, ale i dle názorů na práva národní majority oproti ostatním menšinám ve státě, nebylo jednotné ve svém programu a těžko bylo by lze utajiti, že vyskytla se i taková řešení, která ve svých důsledcích nestála daleko od principu „odvety Němcům a Maďarům“.

Dobře však, že byla většina zastanců spravedlnosti sociální i národnostní. A tak vyšel jazykový zákon, který, ač místy neúplný a nejasný, přece prozrazuje, že ti, kdož jej pracovali a odhlasovali, měli před sebou vyšší hledisko, než národní nesnášenlivost ve státě a všechny ty vady politického života, jimiž trpí stát, v němž naskytl

*) Nás jazykový zákon. Příspěvek k jeho výkladu. Podává dr. B. Brendler. — Praha 1920. — Nákladem tiskového odboru československé národní demokracie. — 8° — stran 88. —

se žítí několika národům, na újmu své prosperity a jiných velkých cílů. Rozvášněné myslí „jazykových bojovníků“ po jeho odhlasování jakoby rázem ochladly, umlkla také kritika se svými úsudky. A tak s povděkem sáhneme k Brendlerově knize „Náš jazykový zákon“, který však nepřichází na forum s kritikou zákona, nýbrž s „příspěvkem k jeho výkladu“.

Je jisto, že rozřešením otázky jazykové byl rozřešen politický problém. A dojde-li k výkladu takového zákona, k němuž problémy zavdávají příčinu, často jsme svědky, že člověk snadno upadne v politisování, třeba si byl umínil, že pouze právnícky vyloží znění zákona. Dr. Brendler dobře pochopil, že politisovati při výkladu právníckém je velkou chybou. Proto v celé knize 88stránkové nenajdeme nic, čím by se ať příznivě či nepříznivě dotýkal politiky, v jejímž duchu zákon byl vypracován. Nanejvýše oprávněnými otázkami dovolává se rozhodnutí pro případy, pro něž je jazykový zákon rozhodně neúplný. A taková vlastnost je přece nutností pro každého, kdo chce zákon zevšeobecnit a v jeho výkladu obsáhnouti pokud možno všechny typy případů, na něž se zákon má vztahovati.

Stále mi tane na mysli jedna věc, která je příznačná pro toto dílko. V jistých ustanoveních, která znamenají hlavně pro německé menšiny veliké plus, srovnává, zda by se dostalo za národního útitku živěného německou nadvládou podobných výhod Čechoslovákům, kompaktně obývajícími čtyry země bývalé násiilnické monarchie? A vskutku se nám zdá, že spisovatel poukazuje na pokrok, jehož se dopracovala naše státní demokracie, že se odpoutala od šovinistických zásad a snažila se rovnoprávně a podle spravedlivých poměrů dopřáti i nečeským a neslovenským občanům volného rozvoje po stránce národnostní.

Velkou výhodou kniha má v tom, že je psána téměř jako systém. I neprávniku jest přístupna svojí formou, jež povlovně uvádí i v těžké otázky naskytlé k rozhodnutí. Dle všeho se zdá, že kniha byla psána i pro širší veřejnost. To ovšem nijak jí neubírá významu pro právní vědu a pro praxi politické i soudní správy. Obzvláště IV. kapitola „Jazyková stránka vnitrozemské činnosti státních úřadů, ústavů, podniků a orgánů“ zaslouženě měla by se státi příručkou státním úředníkům, kteří jsou postaveni k vykonávání svého úřadu v menšinovém území naší republiky. Vždyť hlavně pro menšinová území bylo nutno zákon vydati. Ostatně menšinám je věnována celá II. kapitola: „O národních a jazykových menšinách.“ Celou tuto kapitolu klade spisovatel jako protiklad ke kapitole I., v níž mluví o jazyku státním. Nijak nezatajuje, že jazyk státní vylučuje každý jiný jazyk menšinový. Snadno si však doplníme, že k dosažení souladu mezi národnostmi ve státním jazyku činí menšinám ústupky. A toho netřeba doplňovati, že dojde každá dobrá vůle úspěchu, setká-li se s pochopením na obou stranách . . .

Pro úplnost jest třeba se zmíniti o kapitole III. „O jazykové stránce mezinárodních styků“ a o kapitole V. „Ostatní předpisy jazykového zákona“. Kdežto však kapitola III. má význam spíše pro vysoké úřady státní (ministerstvo zahraniční a j.), které mají přímé mezinárodní spojení, kapitola V. má v sobě leccos, co stojí za povšimnutí i občanu československé republiky jako soukromníku. Zvláště odstavec E „Opatření k usnadnění styku se stranami neznalými jazyka úřadování resp. k ochraně jich před škodami“ poskytuje cenné poučení pro osoby, na něž se výhradně hodí charakteristika toho odstavce. (Ovšem lépe by bylo, kdyby raději odstavec byl rozveden pod tímto heslem, než, jinak velice správně, tak roztroušeně v kapitole IV.)

Nelze mi podrobně poukazovati na přednosti knihy. Tolik však ke konci bych chtěl podotknouti, že se najde málo knih tak přesně sledujících svoji ideu. Vždy nám dobře poradí, kdykoliv se na ni obrátíme v nesnázi, jak se zachovati v určitém případě, při němž máme mítí správný zřetel k jazykovému zákonu. Velmi podrobného studia by potřeboval ten, kdo by chtěl vytknouti některá nedopatření.

V jakém poměru je výklad ke znění zákona, to možno snadno porovnat z celého mého posudku. Ve všem je patrné, že máme před sebou knihu, kterou psal odborník. Tím jest vysloveno největší doporučení a uznání.

Cyril Vaněk.

Literatura.

Pavel Louis: Dějiny socialismu ve Francii. Přeložil Dr. Václav Vacek. Praha 1920. V ústř. děl. knihk. a naklad. — 8° — Cena 6 Kč. — Kniha má lákavé téma. Dějiny socialismu ve Francii, v té zemi, odkud vždy vycházely myšlenkové podněty. Škoda jen, že dílo psáno jest Francouzem. Krásný sloh — ale málo poví. Cítíte, že schází vám reální půda. Jak jinak věc vylíčil by Němec. V tom Němci. byli nevyrovnatelní, v práci systemisující — a Luis sám to v jiné souvislosti uznává (str. 57. a 60.). Že Němci v jiných věcech jsou proti Francouzům pozadu, jest zase jiná věc. — Ale to nebyla by tak velká vada práce. Zdá se mi, že těžší chyba díla jest, že jsou to vskutku pouze dějiny socialismu, a pouze myšlenek socialistických a jejich vlivu na politické poměry. Vždyť přece ideologie reformátorů společenského řádu řídí se tím, jak a pokud společenský řád uznává se za nespravedlivý a pokud cítí se nutnost nápravy. V myšlenkách reformátorských odráží se teprve nespravedlivý řád sociální. Bylo tedy, podle mého mínění, nutno, v dějinách socialismu vyložití celou strukturu společenskou, její změny a obměny, a teprve na základě tohoto obrazu vyložití myšlenky reformátorské, jež tu kterou dobu ovládaly veřejnost. Že nestalo se tak, a pouze tu a tam jest k tomu náběh, jest jenom litovati. Jinak jest kniha krásným informačním spisem, jejímž vydáním Ústřední dělnické nakladatelství vykonalo dobrou práci.

—á—

Dvě francouzské novinky. V posledních týdnech došly do Prahy dvě nové význačné francouzské knihy. Je to Le Bonova „Psychologie politique“ (Paris, Ernest Flammarion) a z téhož nakladatelství A. Poincarého „Science et la méthode“. V první knize známý francouzský psycholog a sociolog probírá zjevy časové psychologie, vztahující se k politickému životu. Pro knihu je význačno, že užívá zcela empiricky celé řady příkladů z každodenního života i z hojných cest autorových. Ti, kteří u nás vidí ve všem stálou zkázu, korrupci, starosti atd. by si měli knihu přečísti, aby poznali, jak každé sociální dění se řídí svými zvláštními zákony a svým postupem musí regulovati pouhou vůli jednotlivcovu. — Druhá kniha jest knihou matematika a fysika. Z toho stanoviska probírá otázku empirismu ve vědě, poměr logiky a matematiky atd. I pro právníka, předem ovšem pro toho, kdo se zabývá právní filosofií, jest tam mnoho zajímavého. Tak zvláště vzhledem ku právě vypuknuvšímu sporu mezi českými právními filosofi o empirismus. Zpa.

Codex Juris Canonici a jeho bibliografie v cizí literatuře, speciálně francouzské. (Zasláno časopisu z Paříže.) Kanonická literatura po vyjití Codexu Juris Canonici se takřka výlučně omezuje na komentování nového zákoníku církevního, ať už sobě autori vzali za úkol seznámiti své čtenáře s Codexem v celku anebo, že komentují jednotlivé jeho tituly nebo kanony. Většina autorů podává přehled Codexu a jeho stavby, event. i historii kodifikačních prací, načež komentuje jednotlivé kanony vyzdvihující změny proti legislativě dřívější. Systematického zpracování Codexu jakož i speciálnějších pojednání dosud vyšlo málo. Uvádím bibliografii této codicistiky, pokud jsem ji mohl seznati. Většina jich vyšla v revuích. V revui „Le canoniste contemporain“ Paris, vycházející vždy za dva měsíce vydává abbé Vil-